

انتظارات از رشته‌ی تحصیلی و نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی در دانشجویان دانشکده‌ی بهداشت دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۱۳۹۲

فرزاد فرجی‌خیایوی*: عضو هیأت علمی، گروه مدیریت خدمات بهداشتی-درمانی، دانشکده‌ی بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

امین ولی‌پور: کارشناس مدیریت خدمات بهداشتی-درمانی، دانشکده‌ی بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

مرتضی خادمی: کارشناس مدیریت خدمات بهداشتی-درمانی، دانشکده‌ی بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

چکیده: انتظارات و نگرش دانشجویان در زمینه‌ی رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی‌شان عوامل بسیار مهمی در انگیزش آن‌ها می‌باشد. این مطالعه با هدف بررسی رابطه‌ی انتظارات از رشته‌ی تحصیلی و نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی در دانشجویان دانشکده‌ی بهداشت دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۱۳۹۲ انجام شد. در این مطالعه‌ی توصیفی-تحلیلی تعداد ۲۴۲ نفر از دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشکده‌ی بهداشت به‌طور تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌های پژوهش پرسش‌نامه‌ای محقق‌ساخته، شامل ۲۶ سؤال بود. ۱۳ سؤال برای مشخصات فردی و ۱۳ سؤال برای سنجش انتظارات از رشته‌ی تحصیلی و نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی و ارتباط آنها با اطلاعات فردی را مورد بررسی قرار می‌داد. داده‌ها با آمار توصیفی و تحلیلی در نسخه‌ی ۱۷ نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. ۶۸/۶٪ دانشجویان از رشته‌ی تحصیلی خود انتظار بالایی داشتند و هم‌چنین ۷۹/۳٪ از دانشجویان به آینده‌ی شغلی خود امیدوار و بسیار امیدوار بودند و این دو متغیر ارتباط معناداری با یکدیگر نشان دادند. پژوهش کنونی، نشانگر دیدگاه بسیار مناسب این دانشجویان به انتظارات از رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی‌شان بود. توجه به نتایج حاصل از این تحقیق در برنامه‌ریزی‌های آتی می‌تواند افق روشن‌تری از آینده‌ی شغلی از نظر بازار کار و اشتغال پیش روی دانشجویان این رشته‌ها قرار دهد.

واژگان کلیدی: دانشجو، نگرش، رشته‌ی تحصیلی، آینده‌ی شغلی.

*نویسنده‌ی مسؤؤل: عضو هیأت علمی، گروه مدیریت خدمات بهداشتی-درمانی، دانشکده‌ی بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

Email: faraji-f@ajums.ac.ir

مقدمه

منشأ تحولات جامعه در تمام دوره‌های مختلف دانشگاه‌ها هستند و دانشجویان نیز ارکان اصلی دانشگاه را به وجود می‌آورند. نگرش و انتظارات دانشجویان از رشته‌ی تحصیلی و آینده شغلی آنان از عواملی هستند که با تحصیل آنان مرتبط می‌باشد و عوامل مختلفی چون: جنس، سن، رشته تحصیلی و غیره از عوامل مؤثر در ایجاد انگیزش آنان می‌باشند، که باید مورد تحقیق و بررسی قرار گیرند (رجالی و همکاران، ۲۰۰۸). یکی از وظایف نظام آموزش عالی کشور شناخت مسائل و مشکلات دانشجویان بهداشت نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی‌شان است و برنامه‌ریزی در جهت رفع آن‌ها از اهداف ویژه‌ی این نظام به حساب می‌آید (رجالی و همکاران، ۲۰۰۸). تحقیقات نشان می‌دهد، در حال حاضر سیستم‌های بهداشتی درمانی درگیر بحران‌های اجتماعی و مسائل و مشکلات از قبیل توزیع غیر عادلانه و غلط نیروی انسانی، مسأله اشتغال و آینده‌ی شغلی جوانان به‌ویژه فارغ‌التحصیلان دانشگاهی، کمبود تسهیلات و تجهیزات، عدم برنامه‌ریزی و ضعف آموزش پزشکی و غیره هستند و لازم است برای مشکلات مذکور تدابیری اندیشیده شود (صمدی و همکاران، ۲۰۰۸؛ سنایی نسب و همکاران، ۲۰۱۰؛ و فراهانی و همکاران، ۲۰۰۶).

پژوهش‌های زیادی نشان می‌دهند که عملکرد تحصیلی دانشجویان و فعالیت‌های مرتبط با آن، در دوره‌ی آموزشی دانشگاهی از کیفیت مطلوبی برخوردار نیست. دانشجویان مستعد از توانایی‌های خود به‌خوبی استفاده نمی‌کنند و بهره‌برداری مطلوب از امکانات دانشگاهی، صورت نمی‌گیرد. اکثر دانشجویان روحیه‌ی علمی و انگیزه‌ی کافی ندارند و معمولاً به‌جای توجه به ارتقای سطح علمی خود به ارتقای سطح تحصیلی (اخذ مدارج بالاتر) می‌اندیشند. علل زیادی برای این وضعیت مطرح شده است که می‌توان به عدم توفیق دانشگاه‌ها در ایجاد و تقویت روحیه‌ی علمی، عدم انتخاب درست رشته‌ی تحصیلی و ویژگی‌های فردی و شخصیتی دانشجویان اشاره کرد (جمالی و قلعه‌نویی، ۲۰۱۳). نیروی انسانی کارآمد، علاقه‌مند و متعهد در تمام رشته‌های مربوط به بهداشت و درمان، برای اینکه بهترین اثر را داشته باشند، باید به‌طور مناسب از نظر جغرافیایی، نوع حرفه و تخصص و جنسیت توزیع شوند، این نیرو نقش به‌سزایی در ارتقای سطح سلامت جامعه ایفا می‌کند (سنایی نسب و همکاران، ۲۰۱۰). انتظارات هر فرد از رشته‌ی تحصیلی و نگرش او نسبت به آینده‌ی شغلی خود برخاسته از خواسته‌هایی است که فرد در آینده آرزو دارد به

آنان دست یابد، بنابراین می‌توان گفت انتظارات بر خواسته‌ها و امیال فرد استوار می‌باشد. ویژگی‌ها و خصوصیات فردی که بیشترین توجه را در زمینه‌ی نظری و پژوهشی انگیزه به خود جلب کرده است مفهوم نیازها یا انتظارات است. نیاز به‌عنوان یک حالت عدم تعادل درونی تعریف شده است که سبب می‌شود افراد برای بازگرداندن تعادل درونی خود دست به یک رشته کارها بزنند. نظریه‌های «مازلو»، «مک‌کلند» و «اتکینسون» این مفهوم نیاز را به‌عنوان یک واحد اساسی تحلیل به‌کار می‌برند. یکی از معروف‌ترین نظریه‌ها، نظریه‌ی سلسله مراتب نیازهای مازلو است. او بر پایه‌ی مشاهدات بالینی ثابت کرد که بیشترین افراد با شدت و ضعف مختلف به تربیت نیازهای فیزیولوژیکی، امنیتی، تعلق، احترام و خود شکوفایی را دنبال می‌کنند. بنابراین از آنجا که اشتغال به‌عنوان یکی از ضروریات حیات، مجموعه‌ای از فعالیت‌هایی است که برای همه‌ی افراد حائز ارزش و اهمیت بالایی است و با تأمین نیازها و تحقق اهداف زندگی محقق می‌شود و چنانچه در شرایط روان‌شناختی سالم و با کنش‌ها و همکاری‌های متعادل و آمادگی کافی انجام پذیرد، منجر به بالا رفتن کیفیت زندگی، رشد و بروز نوعی احساس مثبت به کار و محیط آن می‌شود که تحت عنوان رضایت شغلی از آن یاد می‌شود. این احساس علاوه بر تأیید، تأمین نیازها و تحقق اهداف فردی و سازمانی، باعث سلامتی جسمی و روانی، تعهد، وفاداری و بالاخره بالا رفتن اثربخشی و کارایی سازمانی نیز می‌شود (فراهانی و همکاران، ۲۰۰۶).

نگرانی در مورد آینده‌ی شغلی مقوله‌ای است که اخیراً در مورد رشته‌های وابسته به آن رو به فزونی گذاشته است (هدایتی و همکاران، ۲۰۱۲). بی‌شک، بسیاری از داوطلبان برای آنکه بتوانند شغل بهتری پیدا کنند یا اینکه احتمال اشتغال آنان افزایش یابد، به دانشگاه وارد می‌شوند. همه‌ی رشته‌های تحصیلی از وضعیت شغلی یکسانی برخوردار نیستند؛ بنابراین، بازار کار بعضی از آن‌ها اشباع شده است، از طرفی، بعضی از رشته‌های تحصیلی زمینه‌ی شغلی مناسبی ندارند؛ چراکه یا شناخته‌شده نیستند یا ضرورت آن‌ها در حال حاضر احساس نشده است. واقع‌بینی و دوری از تعصب، داوطلبان را یاری می‌کند تا رشته‌ی مناسبی انتخاب کنند. افزایش رو به رشد فارغ‌التحصیلان رشته‌های علوم پزشکی به‌عنوان یک نگرانی عمده در جامعه، منجر به اضطراب و ناامیدی دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی می‌شود. بدیهی است که انجام مطالعات ملی و منطقه‌ای برای آگاهی از چگونگی نگرش دانشجویان به آینده‌ی شغلی و رشته‌ی تحصیلی خود، برای پیش‌بینی

رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود نشان داد که دانشجویان مورد مطالعه نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود نگرش مثبتی دارند (رجالی و همکاران، ۲۰۰۸). پژوهش در دانشگاه جندی‌شاپور اهواز نشان داده است که دانشجویان مشروطی از رشته‌ی خود رضایت کمتری داشته‌اند (مطلق و همکاران، ۲۰۰۸). به نظر می‌رسد که بررسی انتظارات دانشجویان از رشته‌ی تحصیلی یا نگرش آن‌ها نسبت به آینده‌ی شغلی، می‌تواند به پیش‌بینی افت تحصیلی دانشجویان کمک کند و علاوه بر آن، زمینه‌های برنامه‌ریزی بهتر برای آموزش در دانشکده‌های مورد مطالعه را فراهم نماید. از این‌رو، این پژوهش با هدف مطالعه‌ی انتظارات دانشجویان از رشته‌ی تحصیلی خود و نگرش آنان نسبت به آینده‌ی شغلی در دانشکده‌ی بهداشت دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۱۳۹۲ اجرا شد.

روش کار

این پژوهش یک مطالعه‌ی توصیفی-تحلیلی بود که در دانشجویان ورودی نیم‌سال اول و دوم سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ در دانشکده‌ی بهداشت دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۱۳۹۲ انجام گرفته شد. جامعه‌ی پژوهشی، دانشجویان دانشکده‌ی بهداشت در چهار رشته‌ی بهداشت عمومی، بهداشت حرفه‌ای، بهداشت محیط و مدیریت خدمات بهداشتی-درمانی در مقطع کارشناسی بود. تعداد افراد این جامعه ۶۶۳ نفر بود. حجم نمونه‌ی مورد نظر طبق جدول مورگان ۲۴۲ نفر محاسبه شد. روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بود و هر رشته به‌عنوان یک طبقه در نظر گرفته شد. پرسش‌نامه‌ها به‌صورت متناسب با حجم هر طبقه در بین ورودی‌های مختلف توزیع شد. سه پرسشگر برای تکمیل پرسش‌نامه و پاسخ به سؤالات پاسخگویان آموزش داده شدند. پرسش‌نامه‌ها از سوی پرسشگران در اختیار دانشجویان قرار می‌گرفت و پس از تکمیل عودت می‌گردید. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته‌ای بود، که شامل ۳ بخش و ۲۶ سؤال، مشخصات فردی شامل ۱۳ سؤال، انتظارات از رشته‌ی تحصیلی ۶ سؤال و سؤالات سنجش نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی ۷ سؤال بود که میزان انتظارات از رشته‌ی تحصیلی، آگاهی از رشته‌ی تحصیلی، میزان علاقه‌مندی به حرفه‌ی آینده خود، وجود بازار کار مناسب و موفقیت اجتماعی شغل دانشجو را مورد پرسش قرار می‌داد. پاسخ سؤالات بر اساس مقیاس لیکرت و در ۵ درجه شامل گزینه‌های کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم تقسیم‌بندی می‌گردید که این گزینه‌ها به

رفتارهای اجتماعی و هم‌چنین برای تفسیر پس از وقوع آن می‌تواند مفید باشد، به‌گونه‌ای که اطلاعات لازم را در اختیار مسؤولان قرار دهد تا با بازنگری در برنامه‌های گزینشی و آموزشی کشور، انگیزش شغلی را ایجاد نمایند (صمدی و همکاران، ۲۰۰۸). رشته‌ی تحصیلی و اشتغال آینده از نکاتی است که همواره از سوی دست‌اندرکاران بخش آموزش عالی مورد توجه بوده است. در مطالعه‌ای که در سال ۲۰۰۷ توسط کریب و همکاران در سه کشور کانادا، تایلند و ژاپن انجام گرفت، مشخص گردید که درصد بسیار زیادی از دانشجویان دندان‌پزشکی نگرش مثبتی نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود داشته‌اند و این رشته را با علاقه و تمایل شخصی انتخاب کرده‌اند (کریب و همکاران، ۲۰۰۷). پژوهشی بر روی انتظارات دانشجویان پزشکی نسبت به آینده‌ی شغلی خود در سوئد نشان داد که دانشجویان دختر بیش از دانشجویان پسر نگران آینده‌ی شغلی خود هستند (اندرسون و همکاران، ۲۰۱۱). در ایران نیز پژوهش‌های متعددی بر روی دانشجویان گروه‌های پزشکی انجام یافته است. در تحقیقی بر روی نگرش دانشجویان رشته‌های بهداشت محیط و حرفه‌ای نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی در دانشگاه علوم پزشکی قزوین مشخص شد که اکثر دانشجویان بهداشت محیط نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود نگرش مطلوبی ندارند. درحالی‌که نگرش دانشجویان رشته‌ی بهداشت حرفه‌ای نزدیک به حد قابل قبول بود (جمالی و قلعه‌نویی، ۲۰۱۳).

بررسی رضایت‌مندی دانشجویان دانشکده‌ی پیراپزشکی و بهداشت دانشگاه علوم پزشکی گلستان از رشته‌ی تحصیلی خود در سال ۱۳۹۰ به این نتیجه رسید که میزان رضایت از رشته‌ی تحصیلی در بین این دانشجویان در حد متوسط است (حسن‌زاده و همکاران، ۲۰۰۶). در بررسی دیدگاه دانشجویان دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود دیدگاه دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی مثبت بود، اما نسبت به آینده‌ی شغلی‌شان از میانگین پایین‌تری برخوردار بودند (رضانی و همکاران، ۲۰۰۹). در مطالعه‌ی نگرش دانشجویان رشته‌ی بهداشت محیط دانشگاه علوم پزشکی همدان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی مشخص شد، در حالی‌که اکثر دانشجویان نگرش قابل‌قبولی نسبت به رشته‌ی قبولی خود داشتند، نسبت به آینده‌ی شغلی خود خوش‌بین نبودند (صمدی و همکاران، ۲۰۰۸). بررسی نگرش دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به

بررسی رابطه‌ی بین متغیرهای سن، رتبه تولد، وضعیت تأهل، معدل (پیش‌دانشگاهی و دانشگاهی) با متغیرهای انتظارات از رشته‌ی تحصیلی و نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی ارتباط معناداری را نشان نداد. در جدول ۲ توزیع وضعیت خانوادگی مؤثر بر دیدگاه مناسب و نامناسب دانشجویان نسبت به انتظارات از رشته‌ی تحصیلی و نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی بیان شده است.

جدول ۲: توزیع درصد فراوانی نسبی وضعیت خانوادگی دانشجویان مورد مطالعه در دانشکده‌ی بهداشت

وضعیت خانوادگی	گروه‌بندی داده‌ها	درصد فراوانی
وضعیت اشتغال به کار	شاغل	۸/۳
	غیرشاغل	۹۱/۷
شغل پدر	آزاد	۵۵/۸
	کارمند	۳۸
	بیکار	۶/۲
شغل مادر	خانه‌دار	۸۷/۲
	شاغل	۱۲/۸
وضعیت اقتصادی	ضعیف	۴/۵
	متوسط	۴۸
	خوب	۴۲/۱
	عالی	۵/۴
فاصله از محل سکونت تا محل تحصیل	>۱۰۰	۲۵/۷
	۳۰۰-۱۰۰	۳۷/۳
	۵۰۰-۳۰۰	۱۹/۹
تحصیلات پدر	بی‌سواد	۷/۴
	ابتدایی	۲۵/۲
	راهنمایی	۱۷/۴
	دیرستان	۲۷/۳
تحصیلات مادر	بی‌سواد	۲۲/۷
	ابتدایی	۱۷/۳
	راهنمایی	۲۶/۹
	دیرستان	۲۰/۷
تحصیلات مادر	بی‌سواد	۱۰/۷
	ابتدایی	۲۴/۴
	راهنمایی	۲۴/۴
	دانشگاهی	۲۴/۴

بین متغیر نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی با متغیرهای شغل پدر ($P=0/001$)، تحصیلات پدر ($P=0/03$) و تحصیلات مادر ($P=0/003$) ارتباط آماری معناداری مشاهده شد. علاوه بر آن، متغیر انتظارات از رشته‌ی تحصیلی با متغیرهای تحصیلات پدر ($P=0/001$) و شغل مادر ($P=0/01$) ارتباط آماری معناداری داشت. بررسی رابطه‌ی بین متغیر فاصله از محل سکونت تا محل تحصیل با نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی ($P=0/60$) و انتظارات از رشته‌ی تحصیلی ($P=0/052$) ارتباط معناداری نشان نداد. جدول ۳ اطلاعات مربوط به متغیر وضعیت اقتصادی با متغیرهای انتظارات از رشته‌ی تحصیلی و نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی در دانشجویان مورد مطالعه را به تفکیک نشان می‌دهد.

رتیب از عدد ۵ تا ۱ را به خود اختصاص می‌دادند. پرسش‌نامه بر مبنای مرور متون تهیه شد و از طریق روش اعتبار محتوا، روایی آن تأکید گردید. برای این منظور، پرسش‌نامه پس از تدوین برای نظرخواهی به سه نفر از اساتید مجرب در دانشکده تحویل گردید و پس از جمع‌آوری، اصلاحات پیشنهادی اعمال شد. پایایی پرسش‌نامه از طریق آزمون کرونباخ صورت گرفت. به این صورت که پرسش‌نامه توسط ۱۵ نفر از سایر دانشجویان تکمیل گردید و مقدار ضریب آلفای کرونباخ $\alpha=0/82$ به دست آمد. داده‌های حاصل با استفاده از آمار توصیفی (محاسبه‌ی میانگین، انحراف معیار و توزیع فراوانی) و آمار تحلیلی (آزمون پی‌رسون، کای اسکور و همبستگی) با کمک نسخه‌ی ۱۷ نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها

مطالعه بر روی ۲۴۲ نفر از دانشجویان (۶۶/۵٪) دانشجویان دختر و (۳۳/۵٪) پسر) در دانشکده‌ی بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اهواز انجام گردید. از آنجایی که پس از گردآوری، هر ۲۴۲ نفر به‌صورت صحیح و کامل به پرسش‌نامه‌ها پاسخ داده بودند، نرخ پاسخ‌گویی به پرسش‌نامه‌ها ۱۰۰٪ بود. در جدول ۱ توزیع مشخصات فردی پاسخگویان بیان شده است.

جدول ۱: توزیع درصد فراوانی نسبی مشخصات فردی دانشجویان مورد مطالعه در دانشکده‌ی بهداشت

مشخصات دموگرافیک	گروه‌بندی داده‌ها	درصد فراوانی
سن (سال)	۱۸-۲۱	۳۷/۶
	۲۲-۲۵	۵۸/۷
	۲۶-۲۹	۳/۳
جنسیت	۳۰ به بالا	۰/۴
	مذکر	۶۶/۵
وضعیت تأهل	مؤنث	۳۳/۵
	مجرد	۸۸
رتبه‌ی تولد	متاهل	۱۲
	فرزند اول	۱۷/۷
	فرزند دوم	۲۱/۵
	فرزند سوم	۲۳/۶
معدل دبلم و پیش‌دانشگاهی	فرزند چهارم و بیشتر	۳۷/۲
	<۱۳	۰/۸
	۱۳-۱۵	۱۰/۳
	۱۵-۱۷	۷۹/۸
معدل دانشگاه	۱۷<	۹/۱
	<۱۳	۰/۴
	۱۳-۱۵	۳/۳
	۱۵-۱۷	۴۴/۲
	۱۷<	۵۲/۱

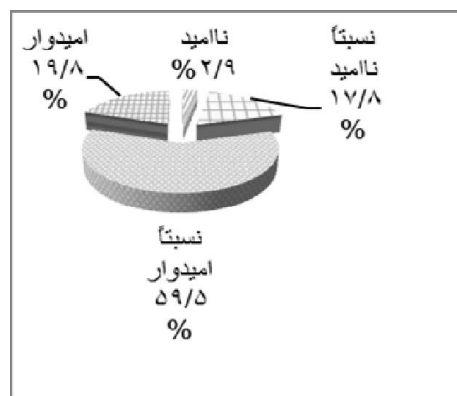
بین متغیر جنس با انتظارات از رشته‌ی تحصیلی و متغیر آینده‌ی شغلی ارتباط معناداری مشاهده شد. دانشجویان پسر نسبت به دانشجویان دختر انتظارات کم‌تری از رشته‌ی تحصیلی خود داشتند ($P=0/0001$) و در عین حال نسبت به آینده‌ی شغلی خود ناامیدتر بودند ($P=0/01$).

جدول ۳: توزیع فراوانی نسبی متغیر وضعیت اقتصادی با متغیرهای انتظارات از رشته و نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی

متغیر	برآورد متغیر	وضعیت اقتصادی		
		ضعیف	متوسط	خوب
انتظارات از رشته تحصیلی	کم	۳۰/۸	۳۸/۴	۳۰/۸
	نسبتاً کم	۴/۸	۵۵/۵	۳۶/۵
	نسبتاً زیاد	۲/۸	۴۴/۱	۴۸/۲
آینده‌ی شغلی	زیاد	۸/۷	۵۶/۵	۲۶/۱
	نامعین	۸۵/۷	۱۴/۳	۰
	نسبتاً نامعین	۴/۷	۴۸/۸	۴۱/۸
	امیدوار	۴/۲	۳۳/۳	۵۶/۲

آزمون کای اسکور نشان داد که بین متغیر وضعیت اقتصادی با متغیرهای انتظارات از رشته‌ی تحصیلی ($P=۰/۰۱$) و آینده‌ی شغلی ($P=۰/۰۰۰۱$) ارتباط آماری معناداری وجود دارد. در نهایت شایان ذکر است که بین متغیر انتظارات از رشته‌ی تحصیلی و متغیر نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی در دانشجویان مورد مطالعه ارتباط آماری معناداری مشاهده گردید ($P=۰/۰۰۱$). نمودار ۱ درصد برآورد نگرش دانشجویان مورد مطالعه نسبت به آینده‌ی شغلی را نشان می‌دهد.

نمودار ۱: نگرش دانشجویان دانشکده‌ی بهداشت دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز نسبت به آینده‌ی شغلی خود: ۱۳۹۲

یافته‌ها نشان داد که ۹/۵٪ از دانشجویان انتظارات زیاد و ۵۹/۱٪ آن‌ها انتظارات نسبتاً زیادی از رشته‌ی تحصیلی خود داشتند. از نمودار ۱ نیز چنین بر می‌آید که ۵۹/۵٪ از دانشجویان نسبت به آینده‌ی شغلی خود نسبتاً امیدوار و ۱۹/۸٪ آن‌ها دارای سطح امیدواری خوب بودند.

بحث

هدف این مطالعه بررسی انتظارات دانشجویان دانشکده‌ی بهداشت در مورد رشته‌ی تحصیلی و نگرش آنان

نسبت به آینده‌ی شغلی به‌منظور استفاده از نقطه نظرات و دیدگاه آن‌ها در برنامه‌ریزی‌های آینده بود. از ارزیابی سؤالات مربوط به رشته‌ی تحصیلی مشخص شد که درصد بالایی از دانشجویان مورد مطالعه از رشته‌ی تحصیلی خود انتظارات بالایی داشتند و اکثریت آنان نگرش مناسبی نسبت به آینده‌ی شغلی خود داشتند. نتایج این مطالعه حاکی از ارتباط معنادار این دو متغیر با هم بود. مطالعه‌ی در دانشگاه جندی‌شاپور اهواز نشان داد که دانشجویان مشروطی از رشته‌ی خود رضایت کمتری داشته‌اند (مطلق و همکاران، ۲۰۰۸). از این‌رو بررسی متغیرهایی که ممکن است بر این عامل تأثیر داشته باشند می‌تواند به پیش‌بینی و برنامه‌ریزی برای جلوگیری از افت کیفیت آموزش کمک کند. در این مطالعه تفاوت معناداری بین دانشجویان پسر و دختر از نظر انتظارات از رشته‌ی تحصیلی مشاهده شد و پسران انتظارات کمتری نسبت دختران از رشته‌ی تحصیلی داشتند. مطالعه‌ی در استرالیا نیز نشان داده است که دختران بیش از پسران از تحصیل خود احساس رضایت می‌کنند (کراوس و همکاران، ۲۰۰۵). در پژوهش قادری در نگرش به رشته‌ی تحصیلی بین دو جنس اختلاف وجود داشته است (قادری و همکاران، ۲۰۰۳).

علاوه بر آن، در دانشجویان بهداشت محیط دانشگاه علوم پزشکی قزوین نگرش به رشته‌ی تحصیلی در بین پسران و دختران اختلاف معناداری نشان داد. این مورد در دانشجویان بهداشت حرفه‌ای اختلاف معناداری نداشت (جمالی و همکاران، ۲۰۱۳). با این حال، برخی مطالعات چنین نتایجی را تأیید نمی‌کنند. در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان رابطه‌ی بین جنس با نگرش به رشته‌ی تحصیلی در رابطه نبود (رجالی و همکاران، ۲۰۰۸). در دانشگاه علوم پزشکی بابل نیز بین متغیرهای جنس دانشجویان پزشکی با نگرش به آینده‌ی شغلی رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد (حاجیان و همکاران، ۲۰۰۳). باید در نظر داشت که نگرش به رشته‌ی تحصیلی تحت تأثیر عوامل مختلفی است. نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی یکی از عوامل تعیین‌کننده در این زمینه محسوب می‌شود که از رابطه‌ی متقابل با نگرش به رشته‌ی تحصیلی برخوردار است. در پژوهش انجام‌شده در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند بیشتر دانشجویان امنیت شغلی را موجب ایجاد نگرش منفی به رشته دانسته‌اند (قادری و همکاران، ۲۰۰۳). در دانشگاه علوم پزشکی همدان دانشجویان دختر و پسر از نظر نگرش به آینده‌ی شغلی با یکدیگر اختلافی نداشتند.

ژاین» انجام گرفت، مشخص شد که درصد بسیار زیادی از دانشجویان نگرش مثبتی نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود داشته و این رشته را با علاقه و تمایل شخصی انتخاب کرده‌اند. نتایج پژوهش جاناتان و همکارانش (۲۰۱۳) نشان داد که والدین بیشترین تأثیر را در انتخاب رشته‌ی تحصیلی فرزندان‌شان دارند. در نتایج این پژوهش نیز پاسخگویانی که دیدگاه مناسب‌تری نسبت به آینده‌ی شغلی داشتند، دارای پدر شاغل و والدین با تحصیلات بالا بودند. از سوی دیگر انتظارات از رشته‌ی تحصیلی با متغیرهای تحصیلات پدر و شغل مادر در ارتباط بود. در مطالعه‌ی قبلی در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز بر روی دانشجویان مشروط شده مشخص شد که در ۷۳٪ از دانشجویان مشروطی تحصیلات پدر زیر دیپلم و در ۸۵٪ از آن‌ها تحصیلات مادر زیر دیپلم بوده است (مطلق و همکاران، ۲۰۰۸).

هرچند در گزارشی از استرالیا اعلام شد که بین سطح اجتماعی-اقتصادی دانشجویان با نگرش آن‌ها به درس رابطه‌ای یافت نشده است (کراوس و همکاران، ۲۰۰۵). در مطالعه‌ی حاضر بین وضعیت اقتصادی و متغیرهای انتظارات از رشته‌ی تحصیلی و نگرش نسبت به آینده‌ی شغلی ارتباط آماری معناداری مشاهده شد. افرادی که سطح اقتصادی خانواده خود را بالاتر ابراز نموده بودند، از رشته‌ی تحصیلی خود انتظارات بیشتری داشتند و نسبت به آینده‌ی شغلی خود امیدوارتر بودند. این اختلاف را می‌توان به اختلافات وضعیت فرهنگی و اقتصادی دو جامعه نسبت داد. از این‌رو به نظر می‌رسد که لازم باشد در دانشگاه علوم پزشکی اهواز برنامه‌هایی تدوین شود تا دانشجویانی که پشتیبانی مالی کمتری از سوی خانواده دارند بتوانند پس از گذراندن دوره‌های کوتاه‌مدت به مشاغل موقت یا پاره‌وقت بپردازند. طراحی کارهای دانشجویی در راستای اهداف دانشگاه نیز می‌تواند در این زمینه کارگشا باشد. از محدودیت‌های این مطالعه، تکیه بر اطلاعاتی بود که از نظر دانشجویان به دست آمده بود. برای مقابله با این محدودیت لازم است که از اطلاعات آموزش دانشکده در رابطه با دانشجویان استفاده شود. به هر حال جهت تعمیم یافته‌های این مطالعه به تمامی دانشجویان این رشته‌های مرتبط با دانشکده‌ی بهداشت نیاز به انجام تحقیق بیشتر در سایر دانشکده‌های علوم بهداشتی کشور وجود دارد تا بتوان با اطمینان بیشتری به این یافته‌ها تکیه نمود و امکان مقایسه‌ی انتظارات و نگرش‌ها در میان این دانشجویان را فراهم آورد. بهره‌برداری از این نتایج از سوی مسئولان مربوطه می‌تواند زمینه‌ی مناسبی را جهت برنامه‌ریزی‌های

اما اکثر آن‌ها نسبت به آینده‌ی شغلی خود ناامید بودند (صمدی و همکاران، ۲۰۰۹). در مطالعه‌ی قبلی در دانشکده‌ی بهداشت دانشگاه علوم پزشکی همدان حدود ۵۰ درصد دانشجویان نگران آینده‌ی شغلی خود بودند (ستاری و همکاران، ۲۰۰۱). در مطالعه‌ی امنیت شغلی آینده با وضعیت تأهل در رابطه بوده و نگرانی برای مشکلات اقتصادی در دانشجویان پسر و دختر متفاوت بوده است (قادری و همکاران، ۲۰۰۳). در دانشجویان دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز مقایسه‌ی نگرش دختران و پسران نسبت به آینده‌ی شغلی تفاوت معناداری را نشان داد که می‌تواند بیانگر این حقیقت باشد که مردان بیشتر از زنان نسبت به آینده‌ی شغلی خود نگرانند (هدایتی و همکاران، ۲۰۱۲). علایق فردی، خدمت به جامعه، جایگاه اجتماعی رشته و القای اهمیت رشته از سوی جامعه می‌تواند بر نگرش مثبت به آینده‌ی شغلی اثر داشته باشد (رجالی و همکاران، ۲۰۰۸) و نکته ظریف آن است که نگرش مثبت نسبت به آینده‌ی شغلی، منجر به انگیزش شغلی فرد در آینده می‌گردد و باعث می‌شود فرد در واقعیت نیز در شغل آینده‌ی خود موفق باشد (ایروانی و همکاران، ۲۰۰۲). در مطالعه‌ی رضایت دانشجویان بهداشت محیط در دانشگاه علوم پزشکی گیلان نگرش اکثر دانشجویان نسبت به آینده‌ی شغلی خود مثبت یا بسیار مثبت بود.

در مورد رشته‌ی تحصیلی این دانشجویان معتقد بودند که رشته‌ی آن‌ها در مقاطع تحصیلی بالاتر دارای ارزش و اهمیت بیشتری است (مهرابی‌ان و همکاران، ۲۰۱۲). در یافته‌های پژوهش حاضر نیز نزدیک به ۸۰٪ از دانشجویان دانشکده‌ی بهداشت نسبت به آینده‌ی شغلی خود امیدوار یا بسیار امیدوار برآورد شدند. در نتایج پژوهش صدر ارحامی و همکاران (۲۰۰۴) پیرامون نگرش دانشجویان پزشکی اصفهان مشخص شد که این دانشجویان نگرش بسیار مناسبی نسبت به انتخاب رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود داشته‌اند. در مطالعه‌ی فتاحی و همکاران (۲۰۰۴) بر روی دانشجویان دندان‌پزشکی نیز اکثر دانشجویان به رشته‌ی تحصیلی خود علاقه‌مند بودند. در مطالعات دیگر که سنایی نسب و همکاران (۲۰۱۰) و رجالی و همکاران (۲۰۰۸) به انجام رساندند نیز بیش از ۹۰٪ دانشجویان از رشته‌ی تحصیلی خود رضایت داشتند و نگرش مثبتی نسبت به آن داشتند. علاوه بر آن در مطالعه‌ی که از سوی کریب و همکاران (۲۰۰۷) تحت عنوان «مقایسه‌ی نگرش و روابط میان فرهنگی در دانشجویان دندان‌پزشکی در سه کشور کانادا، تایلند و

Iravani, K, Amini, M, Doostkam, A 2002, A survey of medical students' attitude toward medicine and its future in Jahrom Medical University (basic and clinical stages), *Iranian Journal of Medical Education*, Vol. 2, No. 10, Pp. 28-29. (In Persian)

Jamali, H.A, Ghalenoei, M 2013, Attitudes of environmental health and occupational health students toward their discipline and future career in Qazvin University of Medical Sciences in 2012, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.13, No.7, Pp. 541-550. (In Persian)

Jonathan, A, Anas, J, Shuja, A, et al 2013, Social Factors Influencing Career Choice in a Medical School in the United Arab Emirates, *Education in Medicine Journal*, Vol.1, No.5, Pp.14-20.

Karibe, H, Suzuki, A, Sekimoto, T, et al 2007, Cross-Cultural Comparison of the Attitudes of Dental Students in Three Countries, *J Dent Educ*, Vol.71, No.11, Pp. 1457-1466.

Krause, K.L, Hartley, R, James, R, et al 2005, The first year experience in Australian universities: findings from a decade of national studies, *Centre for the Study of Higher Education, University of Melbourne*.

Mehrabian, F, Dadashzadeh, Z, Karimi, Z 2012, Attitude of environmental health students toward their discipline and future career in Guilan University of Medical Sciences, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.4, No.1, Pp.43-48. (In Persian)

Motlagh, M, Elhampour, H, Shakurnia, A 2008, Factors Affecting Students' Academic Failure in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2005, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol. 8, No.1, Pp. 91-99. (In Persian)

Rejali, M, Mostajeran, M, Lotfi, M 2008, Health student attitude towards their field of study and future career in health faculty of

بهرتر و بازنگری در امر پذیرش و تربیت دانشجویان این رشته‌ها در آینده ارائه نماید.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج این مطالعه اکثریت دانشجویان مورد مطالعه انتظارات بالایی از رشته‌ی تحصیلی خود داشتند و همچنین نگرش بیشتر آنان نسبت به آینده‌ی شغلی خود بسیار مناسب ارزیابی شد. مطالعه بر روی چگونگی تأثیر جنسیت، شغل و تحصیلات والدین و وضعیت اقتصادی خانواده‌ی مناسب ضروری به نظر می‌رسد و لازم است تا موارد مذکور ارزیابی شوند و مد نظر برنامه‌ریزان آموزشی قرار بگیرند.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از همکاری مسؤولان و دانشجویان دانشکده‌ی بهداشت با این پژوهش سپاس‌گزاری و قدردانی می‌گردد.

References

Farahani, A, Bayat, F 2006, Occupational employment and career expectations of physical education students in The Khorasan Razavi State, *Rooyesh Quarterly*, Vol.5, No.3, Pp. 1 -12. (In Persian)

Fattahi, Z, Javadi, Y, Nakhaei, N 2004, A survey and dentistry students' satisfaction with their discipline and some of the related factors, *Strides in development of Medical Education*, Vol.1, No.1, Pp. 50-55. (In Persian)

Ghaderi, R, Dastjerdi, R, Soroush, Z, et al 2003, Influential factors in medical students' attitudes towards studying medicine in 2002, *Iranian Journal of Medical Education*, 2003; Vol. 3, No. 2, Pp. 47-54. (In Persian)

Hajian, K, Nasiri, A 2003, Assessment of medical student career in The Babol University Medical Science, *Journal of Babol University of Medical Sciences*, Vol.8, No.1, Pp. 86-95. (In Persian)

Hedayati, Z, Seifi, N, Hekmatfar, S, et al 2012, Attitudes of shiraz dental students toward their discipline and future career, *Iranian Journal Of Medical Education*, Vol.12, No.2, Pp. 176-183. (In Persian)

- Sanaeinasab, H, RashidiJahan, H, Tavakkoli, R, et al 2010, Amount of "health-treatment services Management" bachelor students' satisfaction from their educational field, *Iranian Journal of Educational Strategies*, Vol.3, No.1, Pp. 13-16. (In Persian)
- Satari, J, Jamalian, S, Seifoleslami, A 2001, The study of nursing, midwifery and health students In Hamedan University of medical sciences towards their future career, *Scientific Journal of Hamadan University of Medical Sciences and Health Services*, Vol. 7, Pp.4 (Special issue: research in medical education), No. 15-19. (In Persian)
- Sharifi, M, Taheri, N 2002, Medical students' attitude towards studying medicine, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.4, Pp. 36 – 43. (In Persian)
- Isfahan University of Medical Sciences, *Journal of Health System*, Vol.6, No.1, Pp. 106-115. (In Persian)
- Sadrearhami, N, Kalantari, S, Atarod, S 2004, Medical Students' Attitude Towards their Field of Study and Future Career, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.11, No.11,Pp. 76-80. (In Persian)
- Samadi, M, Taghizadeh, J, KashitarashEsfahani, Z, et al 2008, Evaluating environmental health students' attitudes toward their discipline and future career in Hamedan University of Medical Science, *Iranian Journal of Medical Educations*, Vol.9, No.4, Pp.331-336.(In Persian)

A Study on Students' Expectations of Academic Field and Their Attitude to Prospecting Job Among School of Health Students at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences: 2014

Farzad Faraji Khiavi^{1,*}

Amin Valipoor²

Morteza Khademi²

¹: Faculty member, Department of health services administration, School of Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

²: BSc in Health services administration, School of Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

Abstract: Students' expectations and attitudes about their academic field and prospective job are two effective factors for their motivation. This study was aimed to study the relationship between the expectation of academic field and attitude about prospective job among students in school of health at Ahvaz Jundishapur University of Medical sciences in 2014. In this descriptive-analytical investigation, 242 students contributed to answer the study instrument which was a researcher-made questionnaire including 26 questions; it was included 13 questions for demographic questions, 13 questions for investigating students' expects, and their attitude about job prospect. The correlation between these items and demographic field were investigated; in addition, collected data were analyzed having used analytical and descriptive statistics in spss17. 68/6% of participations were highly expected corresponding to their academic field, and 79/3% of students had hopefully positive attitude about their future job. Furthermore, these two variables were significantly correlated and effecting each other. Accordingly, this study has addressed positive view of students in terms of their academic field and job prospect, moreover, results of This study can be applied in future plans and create more clear scene about their job prospect, in terms of job and employment in future life.

Keywords: Student, Attitude, Educational Program, prospecting job.

***Corresponding author:** Faculty member, Department of health services administration, School of Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

Email: faraji-f@ajums.ac.ir